

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 440. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608062741824/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

- 291 *Spenceret*: se n.t.s. 117. – *Abrahams Skød*: døden, Luk. 16,22. – *Fingre i hans Hænders Nagtegab*: Joh. 20,25.
- 292 *«Hur du vänder åige*: sangleg. – *Musaget*: musernes anfører. – *Psykopositor*: «sjælefører», i græsk mytologi tilnavn til Hermes, der fører sjælene til underverdenen. – *Gladiusvalls Munkelårke*: se n.t.s. 179.
- 293 *sin Konge*: Karl XII – 1711, under den svensk-russiske krig, da der samtidig herskede stor indre nød i Sverige. – *Helle*: flad sten; også fristed, helligsted. – *Tatarer* og *Sarazener*: mongolske og islamiske folkeslag. – *Cratallist*: se s. 289.
- 294 *Archangel*: russisk by ved Isøavet. – *Arkenius*: se n.t.s. 271. – *Mor*: hue. – *Mamelukker*: opr. om ufræ krugere, men 1250–1517 herskende dynasti i Ægypten. – *den nordiske Josef*: 1. Mos. 39,7-15. – *Blåmand*: ældre betegnelse for negre. – *Kaffere*: negre fra sydøstlige Afrika. – *Koptere*: Ægyptens indfødte kristne befolkning. – *Azur*: blå farve.
- 295 *Minorca*: ø i det vestlige Middelhav. – *Tinnemen*: skib drevet med årer placeret i tre rækker over himanden. – *Sanson*: efter den gammeltestamentlige kæmpe S. (Dom. 13-16). – *Genua*: den rige italienske handelsby G. var en uafhængig republik med en Døge som statschef. – *Muller*: formentlig af ital. molo, kajak. – *«velkomst»* formentl. bøger, f.eks. tilhørende et laug.
- 296 *Till Ugløpit*: ntelpersonen i opr. tysk folkebog med muntre anekdoter. – *«mannemannerne»*: «mandfolkene». – *«Guds Landet, Kurland*: provins af det senere Letland; hørte i middelalderen under Den Tyske Orden; senere under Polen. – *Runnus og Ismael Holmström*: de to muntre lyrikere Johan R. (1679-1713) og I.H. (o. 1660-1708). – *Jærn, hvor er din Brod*: se n.t.s. 132. – *Patentet*: her: bestalling som korvet. – *Fledføring*: se n.t.s. 168. – *Polska*: polsk pardans. – *collegia pietatis*: «fromme forsamlinger», pietisternes opbyggelige sammenkomster. – *«En sup-uts försvar»*: drukkelse af Israel Holmström. – *«Sims sångers»*: se n.t.s. 184. – *«Dudaine»*: Johan Runnus' samlede værker (1714-33). – *Sindals-Hårbind*: hårbind af silkestof. – *Fyrst Gagarin*: se n.t.s. 280.
- 297 *yræde*: fablede. – *August den Stærke*: kurfyrste af Sachsen og konge af Polen (1670-1733), var kendt for sine mange kærlighedsventyr. – *Forlørne Sen, hvem Feslekælen er tilfaldet*: Luk. 15,22-24. – *noblesse oblige*: «adel forpligter». – *«Norrlands chronika»*: *Norrlands Chronika och Beskrifning*, anonymt værk udg. 1670; indeholder bl.a. uddrag af Snorre Sturlassons kongesagner og Sverres saga. – *«Atlantikan»*: det store værk *Atlant eller Atlanheim* (1679 ff.), hvori Olof Rudbeck d.Æ. (1630-1702) søger at bevise, at det sagnomspundne Atlantis i virkeligheden var Sverige. Rudbecks teorier undersøttede Sveriges samtidige stormagtstilling. – *Jafets Marie*: det svenske omslaget på første bind af *Atlantikan* viser Jafet, der regnedes for stamfader til de indøuropprørske folk. – *Pengokat*: se n.t.s. 189. – *det sværgotiske Størd*: den svenske krigsmagt. – *Atlantis*: se n.t. «Atlantikan». – *Hyperbøvær*: i græske sagn et folk, der lever i et eventyrligt land højt mod nord, men med evigt forår. – *Trossogn*: vogn til transport af oppakning.